

družinsko življenje PO TEHNOLOŠKI REVOLUCIJI

F JERNEJ HORVAT
jerne.j.horvat@finance.si

V tem trenutku, tako kot pri marsičem, obstajata dve prevladujoči mnenji o vplivu tehnologij na medsebojne odnose. V prvi skupini ste tisti, ki vas počasi že daje EMŠO in ste tudi iz tega razloga prepričani o škodljivosti novih tehnologij. V drugi skupini, precej manjši, pa ste tisti posamezniki, ki se zavedate, da so vse večje družbene spremembe v evoluciji človeštva in življenjskega sloga neizogibne. Lep primer iz preteklosti so računalniki, ki so neprimerljivo dvignili produktivnost, a vseeno bili na začetku deležni velikega skepticizma. Enako je z mobilnimi telefoni, aplikacijami in spremembami naših komunikacijskih navad.

Več kot 500 milijonov uporabnikov aplikacije WhatsApp in več kot milijarda uporabnikov storitve Facebook so jasen kazalnik sprememb na področju komunikacije s prijatelji in družino. Posledično se neizogibno spreminjajo tudi medsebojni odnosi, zlasti v najožjem družinskem krogu. »Mobilna revolucija je spremenila marsikatero področje življenja, vključno z intimnimi odnosi. Po eni strani nam je omogočila, da lahko v vsakem trenutku pridemo v stik z drugimi, hkrati smo zaradi tega začeli spreminjati način, kako vzpostavljamo medsebojna razmerja in kako komuniciramo drug z drugim,« se strinja psihoterapevt Miha Štrukelj.

Pozitivni učinki na družinsko dinamiko

Komunikacijske tehnologije so v določenih pogledih temeljito izboljšale medsebojne odnose. Naenkrat imamo orodja, s katerimi lahko kadarkoli zajamemo skupne trenutke, si jih med sabo delimo in za vedno shranimo. Prav tako nam je omogočena komunikacija v položajih, v kakršnih prej to ni bilo mogoče. Ob daljših odsotnostih zaradi službenih ali kakršnihkoli drugih obveznosti so lahko člani družine v stiku prek storitev, kot je Skype ali Viber, ki omogočajo brezplačne kli-

Pametne naprave so olajšale medsebojno komunikacijo družinskih članov, a prinašajo tudi več pasti, povezanih predvsem s pretiranim nadzorom in čezmerno uporabo.

ce in videoklice ter s tem tesnejši medosebni stik.

To potrjuje raziskava podjetja Pew Research, v kateri je kar 65 odstotkov vseh sodelujočih mobilnih uporabnikov potrdilo lažje ohranjanje stikov z družino in prijatelji. Slaba polovica je prav tako potrdila pozitivne učinke v medsebojni koordinaciji s preostalimi uporabniki pri vsakodnevnih opravilih. Pri tem obstaja velika razlika med uporabniki posameznih starostnih skupin. Najbolj občutijo pozitivne učinke mladi med 18. in 29. letom ter uporabniki med 30. in 49. letom starosti. To se sklada z življenjskim slogom, ki je v tem obdobju bolj inten-

”

Mobilna revolucija je spremenila intimne odnose. Po eni strani nam je omogočila, da lahko v vsakem trenutku pridemo v stik z drugimi, hkrati smo zato spremenili način, kako vzpostavljamo medsebojna razmerja in kako komuniciramo drug z drugim.

ziven in hiter kot pri starejših. Prav tako je v omenjenih dveh segmentih uporaba pametnih telefonov največja.

Pasti čezmerne uporabe

Kljub temu obstaja veliko pasti, zlasti pri čezmerni uporabi pametnih telefonov in pri težnji zapolniti vsak prosti trenutek z brskanjem po spletu ali igranjem igrice. Pri tem je zanimivo, da sami uporabniki pri tem ne opazijo negativnih posledic v takšem obsegu kot tisti, ki živijo z njimi. Samo petina jih denimo v predhodno omenjeni raziskavi ugotavlja, da se zaradi pametnih

telefonov težje posvetijo ljudem okrog sebe.

Kot dokazuje raziskava Boston Medical Centra, pa je položaj najslabši, če ste obkroženi s podmladkom oziroma najmlajšimi družinskimi člani. Takrat čezmerna osredotočenost na pametni telefon in ignoriranje okolice neposredno negativno vplivata na otroke. Raziskovalci so spremljali 55 družin med obedom v restavraciji - kar tretjina staršev je povsem ignorirala svoj naraščaj in se posvečala pametnim telefonom. Pri otrocih sta bila opažena dva odziva. Prva skupina otrok je pomanjkanje pozornosti sprejela in tiho pospravila

■ **Tehnologija naj bi po nekaterih raziskavah povezala že tretjino novih parov.**

SHUTTERSTOCK

svoj obrok, druga skupina pa je na različne načine želela pritegniti pozornost svojih staršev. Tudi z uporabo neprimernih besed, za katere so natančno vedeli, da bodo starše razjezile.

Podobne sklepe je prikazala tudi študija Catherine Steiner-Adair, ki je predstavljena v knjigi o starševstvu *The Big Disconnect: Protecting Childhood and Family Relationships in the Digital Age*. Raziskava med več kot tisoč otroki je pokazala visoko stopnjo zavedanja najmlajših o pomanjkanju starševske pozornosti. Otroci v starostnem razdobju od štiri do 18 let so kot odgovore na vprašanje o uporabi pametnih telefonov pri starših opisovali vesele trenutke, ko so očetov telefon vrgli v steno ali WC-školjko. Veliko jih je izrazilo prepričanje, da se starši v družbi z njimi dolgočasijo, saj se odzovejo na vsak klic ali prejeto sporočilo.

Omenjene raziskave tako znova dokazujejo negativne učinke zlorabe tehnologije, ki v tem primeru izhajajo iz čezmerne uporabe. Kljub temu pa ne gre zanemariti vseh prednosti, ki jih ponujajo pametni telefoni in aplikacije.

Lokalizacija s pomočjo pametnih telefonov

Na trgu je v tem trenutku veliko orodij, s katerimi se člani družine med sabo lažje usklajujejo. Veliko vlogov pri tem imajo mobilne aplikacije, ki se osredotočajo na neposredno sporočanje lokacije posameznikov. Tako lahko starši preverijo, kje natančno so njihovi otroci. Delovanje se razlikuje od aplikacije do aplikacije. Pri nekaterih gre za vnaprej nastavljeno neposredno poročanje o lokaciji ob vsakem trenutku, pri drugih le za sporočanje o lokacijah na zahtevo. S tem ni vzpostavljen nadzor po zgledu velikega brata.

V tem trenutku zelo priljubljena aplikacija je Life360. Namenjena je izključno družinam in omogoča neposredno sporočanje lokacije ter medsebojne pogovore družinskih članov. Primerna je za vse tiste položaje, ko se posamezniki medsebojno kličejo in sprašujejo, kje natančno so in kdaj kam prispejo. Priporočljiva je zlasti za družine, katerih otroci so že dovolj veliki, da se samostojno potepajo po mestu, a hkrati premajhni, da bi jim povsem zaupali in si ne bi delali skrbi. Prav

VEČ UPANJA ZA SAMSKE

■ Če ste še oddaljeni od lastne družine ali šele v fazi iskanja pravega partnerja, vam družba absolutno ni naklonjena. Sploh v poletnih mesecih, ko so zaljubljeni pari, ki si kičasto izkazujejo naklonjenost, tako rekoč vsepovsod. Še najtežje je tistim, ki ste bolj sramežljive sorte. Vendar se tehnologija tudi tukaj izkaže kot rešiteljica kočljivih položajev. Na trgu se je že pred dvema letoma pojavila storitev Tinder. Namenjena je izključno samskim in ponuja lažje iskanje prave osebe. Vse, kar je treba storiti, je naložiti aplikacijo in se z vašim profilom prijaviti na Facebooku. Tako aplikacija pridobi informacije o vaši lokaciji in vam začne prikazovati morebitne kandidate za zmenek neposredno na pametnem telefonu. Za vsako osebo označite, ali vam je všeč ali ne, in v primeru obojestranske simpatije aplikacija ponudi možnost neposredne izmenjave sporočil. Tako se prihranijo številni nerodni položaji in več kot deset milijonov rednih dnevni uporabnikov je dovolj velik razlog, da aplikacijo vsaj preizkusite.

■ S tem je Tinder v ospredju naraščajočega trenda spoznavanja morebitnih partnerjev prek spleta. Globalni trg je že leta 2012 presegel tri milijarde evrov in danes naj bi se tako spoznalo že 33 odstotkov vseh parov. Samo na ameriškem trgu samski zapravijo več kot 170 evrov na leto za spletne portale, namenjene iskanju življenjskega partnerja. To je pritegnilo tudi veliko število vlagateljev in posledično je vrednost Tinderja po nekaterih ocenah že danes več kot milijardo evrov. Ogromno za podjetje, ki ne dosega še nobenih prihodkov.

tako so primerni za vse voznike, ki sredi noči na cesti potrebujejo pomoč in želijo pomiriti preostale družinske člane ter jim sporočiti svojo lokacijo.

Sporočanje lokacije poteka samodejno ali na zahtevo tiste osebe, ki želi preostalim sporočiti, kje natančno je. Če želite kot starši izvedeti, ali je vaš malček uspešno prispel na trening nogometa, boste obveščeni tudi o tem. Uporabniki se med sabo združijo v tako imenovane kroge. Teh je lahko več, kar omogoča ločeno komunikacijo na primer z ožjimi člani družine ali s krogom prijateljev, ko ste na primer na potovanju ali dopustu.

Aplikacija je v osnovni različici brezplačna in ponuja predhodno navedene funkcionalnosti. Obstaja pa tudi plačljiva različica na podlagi mesečne naročnine. Pri tem se vključita možnost ogleda zgodovine gibanja posameznika z izpisom vseh lokacij in možnost določanja neomejenega števila lokacij, s katerih se obvestila o tem, da je kdo prispel ali se kam odpravlja, posredujejo samodejno brez potrebe po kakršnikoli aktivnosti uporabnika. Tako je opisana aplikacija eden izmed razlogov, zakaj vašim najmlajšim podariti pametni telefon, saj se s tem izboljša varnost in lahko reši marsikateri kočljiv položaj. Edino, na kar je treba biti pozoren pri uporabi te aplikacije, je poraba baterije. Uporaba GPS-sprejemni-

ka v pametnem telefonu pomeni dodatno obremenitev. Prav zato je uporaba aplikacije mogoče omejiti na zgolj enkratno sporočanje lokacije in kot sredstvo za medsebojno komuniciranje v obliki pošiljanja sporočil.

Družine v ospredje razvoja

V trgovinah z aplikacijami so že od začetka na vrhu aplikacije, namenjene družinskemu življenju. Zato ni presenetljivo, da se glavni proizvajalci pametnih telefonov in operacijskih sistemov osredotočajo tudi na ta segment uporabnikov. Pri tem so prvi večji korak storili pri Applu. Prihajajoči novi operacijski sistem iOS 8 bo tako prvič ponujal funkcije, namenjene izključno družinskemu življenju in reševanju določenih težav, povezanih z uporabo pametnih naprav pri otrocih.

Prva omemba vredna novost je tako imenovani varni način nakupovanja za otroke. Če vaši najmlajši želijo opraviti kakršenkoli nakup v sami aplikaciji ali na App Storu, vam bo Apple poslal obvestilo in zahtevo po potrditvi nakupa. S tem so rešili pogosto težavo nepremišljenege zapravljanja otrok na račun staršev. Eden izmed najbolj odmevnih primerov visokega računa prihaja iz Velike Britanije, kjer je osemletna hčerka zapravila slabih pet tisoč evrov z dodatnimi nakupi v sklopu aplikacije, ki jo je uporabljala. Presečenemu očetu se je podrl svet, ko

je za poravnavo dolga že nameraval prodati avtomobil. Na srečo so pri Applu povrnili vse stroške nepremišljenih nakupov in s tem preprečili majhno družinsko tragedijo.

Druga omemba vredna novost novega iOS 8 je tako imenovano družinsko deljenje oziroma Family Share. Pri tem se lahko vsi nakupi enega člana družine samodejno prenesejo na drugega oziroma drugo napravo. Seveda je pri tem postavljena omejitev na šest družinskih članov. Poleg nakupov lahko družinski člani med sabo delijo tudi dogodke s koledarja, nakupovalne sezname, opomnike, fotografije in videoposnetke. Tako se bo ustvarilo centralno stičišče medsebojne komunikacije, ki bo zamenjalo vrata hladilnika kot podlago za obveščanje iz preteklosti.

Starši, pamet v roke

Ne glede na vse opisane storitve, ki vam omogočajo natančno spremljanje vašega naraščaja, je pri tem treba biti izjemno pazljiv. Se še spomnite številnih neprimernih in neumnih dogodkov, za katere vaši starši nikoli niso izvedeli? Enako morate omogočiti tudi svojim otrokom, zato brez skrbi, če na kakšno vaše sporočilo ne boste dobili takojšnjega odgovora ali bo zaradi lokalizacijskih in drugačnih aplikacij več kot očitno, da vam kaj prikrivajo. Zaupanje vaših otrok je vrednota, ki jo je treba skrbno varovati.

POVEŽITE SE Z OSEBO, NE S TELEFONOM

■ »Komunikacija prek telefona nam da manj informacij kot srecanje na štiri oči, saj sogovornik ni navzoč, ampak slišimo v najboljšem primeru le njegov glas in vsebino, ki nam jo sporoča. To po eni strani omogoči, da smo z neko osebo v stalnem stiku, po drugi strani pa zniža kakovost komunikacije v primerjavi s pogovorom na štiri oči. S tekstovnim sporočilom se informacije skrčijo na golo vsebino, brez glasu. Prav SMS-sporočila so bolj pogosta pri mlajših odraslih, kaže raziskava, medtem ko razlike v klicih med mlajšimi in starejšimi ni,« pravi psihoterapevt Miha Štrukelj.

■ Ali to pomeni, da imamo čedalje bolj površinska razmerja? »Socialna interakcija se z mobilno tehnologijo nedvomno spreminja. Pri pogovoru prek mobilnega telefona je informacija, kdo kliče, zamenjala informacija, kje se kličeča oseba nahaja: 'sem na avtobusu' ali 'sem v postelji' je postala pomembna informacija na začetku pogovora, s katero si sogovornika hitro določita raven intimnosti. Nekako je mobilni telefon postal podaljšek oziroma

del našega telesa, s sabo ga jemljemo, kamorkoli gremo. Tako pustimo, da posega v naš zasebni prostor, kamor sodijo družina in bližnji prijatelji. Številne raziskave kažejo, da mobilnih telefonov ne izklapljammo niti ob pomembnih pogovorih, sestankih ali celo med spolnostjo. Morda je še največji poseg v intimo ravno tisti, ki si ga ustvarjamo sami sebi. Z mobilno napravo smo ne-nehno v stiku z drugimi ljudmi in tako motimo stik, ki je navsezadnje najbolj pomemben - stik s samim seboj, s svojimi mislimi in doživljanji. Poleg poseganja v našo najglobljo intimo telefon vpliva tudi na razmerje z drugimi ljudmi. Raziskovalci so ugotovili, da so v pogovoru v živo med dvema človekoma, ob katerem ima eden telefon zgolj v vidnem polju, ogroženi zaupanje, intimitetno in empatija. Ljudje so tako družbeno doživljali manj intimno in manj odkritosrčno. Manj verjetno so se odprli sogovorniku in uživali v pogovoru. To je veljalo

tudi, če telefon ni zazvonil, ampak je le motil s svojo vidnostjo. To nas večina počne, ne da bi se tega zavedali. Morda želimo na hitro preveriti novico ali elektronsko sporočilo in potem se nenkrat zavemo, da ne vemo, o čem nam je sogovornik govoril. Razumeti moramo, da je rezultat tega lahko, da smo sogovornika užalili ali prizadeli ter povzročili manjšo verjetnost, da se nam bo odprl; s tem smo osiromašili kakovost odnosa.«

■ Sogovornik sklene: »Kot vse tudi mobilni telefoni prinašajo nekaj dobrega in nekaj slabega. Vse je odvisno od tega, kako bomo uporabljali mobilni telefon. Pomembno je, da najdemo čas, v katerem smo polno navzoči in brez moteče tehnologije. Namesto da se povežemo s tehnologijo, se povežemo s partnerjem, otrokom ali prijateljem.«